

Analiza i predlog za unapređenje transparentnosti sa stanovišta indikatora za ocenjivanje i rangiranje po Indeksu transparentnosti lokalne samouprave LTI : Sjenica

Ova analiza je izrađena u okviru Projekta za odgovornu vlast, a koji sprovodi [Checchi and Company Consulting, Inc.](#) Sprovođenje projekta omogućeno je podrškom američkog naroda putem Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Za sadržaj ove publikacije odgovorna je Transparentnost Srbija i ne odražava nužno stavove Checchi and Company Consulting, Inc., USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Država.

Sadržaj

Uvod	3
Šta je indeks transparentnosti lokalne vlasti, čemu služi i kako nastaje?	3
Istraživanje i rangiranje LTI 2019	4
Neki od opštih zaključaka LTI 2019	4
Novi krug istraživanja je u toku	5
Opština Sjenica - analize i primedbe sa istraživanja LTI 2019	6
Poređenje rezultata LTI 2015 i 2019	6
Ocene po oblastima i ključna zapažanja	6
Beleške istraživača tokom prikupljanja podataka za ocenjivanje Sjenice LTI 2019	9
Najvažnija zapažanja o promenama u odnosu na stanje iz LTI 2019	11
Uočeni nedostaci u vezi sa indikatorima istraživanja LTI i preporuke za njihovo poboljšanje	12
Predlozi za organizovanje aktivnosti u vezi sa poboljšanjem LTI	25
Obrazac Akcionog plana za poboljšanje LTI	27
Primer za popunjavanje obrasca Akcionog plana za poboljšanje LTI	28

Uvod

Šta je indeks transparentnosti lokalne vlasti, čemu služi i kako nastaje?

Indeks transparentnosti lokalne samouprave (LTI) je oruđe za merenje i ocenjivanje transparentnosti i rangiranje opština i gradova, koje je osmislila organizacija Transparentnost Srbija (TS).¹ TS ju je prvi put primenila 2015. godine, kada je ocenjeno 168 gradova. Istraživanje je ponovljeno na malom uzorku od 15 opština i gradova, dve godine kasnije, 2017.

Istraživanjem je 2019. i 2020. obuhvaćeno 145 jedinica lokalne samouprave (JLS)² i 25 gradskih opština.

Opštine i gradovi su rangirani na osnovu **kriterijuma transparentnosti**.

Prema metodologiji TS, indeks transparentnosti se izračunava kao zbir poena dobijenih na osnovu odgovora na indikatorska pitanja i kreće se u rasponu od 0 do 100. Prošle godine (2019. godine) korišćeno je 95 indikatora (indikatorskih pitanja). Isti indikatori zadržani su i u istraživanju za 2020. godinu. Negativan odgovor donosi 0 bodova, a pozitivan 1 ili 2. Naime, pitanja koja se odnose na pet najvažnijih indikatora transparentnosti („osnovni indikatori“) donose 2 poena za pozitivan odgovor i 0 za negativan, dok preostalih 90 donose 1 ili 0 poena.

3

Odgovori na indikatorska pitanja prikupljaju se pregledanjem zvaničnih internet prezentacija gradova, opština i gradskih opština. Drugi metod je direktan uvid, posećivanjem svih uslužnih centara i prostorija uprava. Treća grupa izvora su odgovori JLS po zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja. Četvrta grupa izvora su podaci koji se pribavljaju od drugih organa (Poverenik za informacije od javnog značaja, Agencija za borbu protiv korupcije).

Indikatori su grupisani u 8 kategorija – „Skupština i veće“, „Budžet“, „Opština i građani“, „Slobodan pristup informacijama“, „Javne nabavke“, „Informator o radu“, „Javna preduzeća i ustanove“ i „Javne rasprave“, a 14 indikatora spada u kategoriju „ostali“, odnosno nisu posebno grupisani.

Prilikom formulisanja indikatora TS je krenula od principa da je potrebno ostvariti transparentnost (kao preventivni antikorupcijski mehanizam), olakšati otkrivanje nepravilnosti, odnosno korupcije i otežati da se korupcija desi. To znači da su u

¹ Prilikom osmišljavanja LTI korišćena su slična ranija iskustva članica mreže Transparency International, posebno slovačkog ogranka, i organizacije GONG iz Hrvatske, čiju metodologiju je koristio i TI BiH.

² U skladu sa Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije (Službeni glasnik 129/2007, 18/2016 i 47/2018), izuzev onih na „teritoriji AP Kosovo i Metohija“.

pojednim situacijama razmatrani "najgori mogući scenariji" - postojanje imaginarnog službenika ili funkcionera koji želi da ostvari korist za sebe, kršeći zakon, zaobilazeći obaveze, pronalazeći „rupe“ u propisima, koristeći ili zloupotrebljavajući diskreciona ovlašćenja i slično. Moguće je da ovakvi službenici i/ili zvaničnici ne postoje u mnogim ili u većini JLS ili da čak ne postoje ni u jednoj. Moguće je da su predstavnici uprave i zvaničnici uvereni u integritet svojih zaposlenih, kolega, nadređenih. Međutim, ništa od toga nije dovoljno dobar razlog da se unapred odbace mehanizmi koji sprečavaju nastanak uslova za korupciju ili olakšavaju njeno otkrivanje.

Istraživanje i rangiranje LTI 2019

U radu na prikupljanju podataka, istraživači Transparentnosti Srbija detaljno su pregledali internet sajtove svih 170 JLS. Potom je koordinator istraživanja, pre unošenja prikupljenih podataka u tabelu, ponovo pregledao sve označene izvore informacija. Međutim, kako bi se prevazišli eventualni propusti i sprečilo da pojedine JLS budu lošije ocenjene, svima su poslali dopisi sa listom nedostajućih informacija. To je bila prilika za JLS da dostave TS-u tačan link ka traženim informacijama, ako takve informacije postoje. Međutim, ako bi jedna JLS dostavila samo tvrdnju da informacije postoje na njenom veb-sajtu, ali ne i jasan dokaz o tome, rezultat bi ostao nepromenjen. U 2019. godini 70 gradova, opština i gradskih opština je odgovorilo na vreme, njihove primedbe su razmotrene, sajtovi ponovo pregledani i indeksi korigovani u drugoj fazi verifikacije, a rezultati su izraženi u finalnom izveštaju. Neke od JLS su koristile ovu priliku da na veb-sajtove postavile i novonastale informacije, što je rezultiralo poboljšanjem ocene. Neke su najavile da će to učiniti u narednom periodu, što bi trebalo da rezultira rastom indeksa u istraživanju 2020. godine.

4

Svaka lokalna samouprava dobila je i pet zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, kako bi se prikupili podaci za nekoliko kategorija indikatora.

Takođe smo poslali svim opštinama jedan zahtev za pristup informacijama kao "prikriveni kupac". Prema ovom konceptu, umesto TS kao organizacije, zahtev je potpisan od strane građanina čije ime nije poznato u javnosti, uz privatnu mail adresu za prijem odgovora. Ovim indikatorom nismo želeli da merimo transparentnost neke pojedinačne informacije, već da utvrdimo da li jedinice lokalne samouprave odgovaraju na zahtev građana jednako kao što bi činili na zahtev organizacije, odnosno udruženja. Prijatno smo iznenađeni činjenicom da je 150 JLS odgovorilo na zahtev građana i dostavilo tražene informacije. Među tih 150 je i Sjenica.

U 2019. godini su **opštine i gradovi imale ocene između 12 i 67**. Prosečna ocena je 40, što je relativno nisko. To je, međutim, isto kao i 2015. godine, kada je istraživanje o nivou transparentnosti sprovedeno koristeći istu metodologiju i uzorak, sa blago modifikovanim indikatorima. Sjenica je u 2019. godini imala ocenu 34.

Neki od opštih zaključaka LTI 2019

LTI 2019 pokazuje da predani državni službenici mogu imati uticaj, pa tako i doprineti da se značajno poboljša transparentnost lokalne uprave. Međutim, reč je o pojedinačnim akcijama, iza kojih ne stoji šira državna, nacionalna politika ili program, što bi osiguralo da reforme u pravcu transparentnosti u lokalnim samoupravama budu održive i trajne.

Bolji rezultati zabeleženi su u oblastima u kojima je transparentnost jasno propisana zakonima. Međutim, bez obzira na zakonske odredbe, činilac koji najviše doprinosi u praksi jeste posvećenost lokalnih vlasti.

Malobrojni su slučajevi preduzimanja mera za povećanje transparentnosti i sprečavanje korupcije koje nisu obavezne. Jedna od prilika da se učini korak dalje jeste primena Lokalnog antikorupcijskog plana. Planovi onih lokalnih samouprava koji su zasnovani na modelu Agencije za borbu protiv korupcije, sadrže niz aktivnosti koje mogu da pomognu popravljanju LTI.

U 2019. su zabeležene neke loše prakse koje su prisutne duži niz godina. Kada je reč o sadržaju i izgledu internet sajtova, nema dovoljno informacija o budžetu, nedostupne su ili teško dostupne odluke lokalnih skupština i veća, nema dovoljno informacija o upravljanju javnim preduzećima a podaci u informatorima o radu su neažurni. Osnovano se može očekivati napredak u narednim godinama, sa usvajanjem preporuka za sadržaj internet sajtova JLS, na kome rade eksperti angažovani u okviru USAID-ovog projekta "Government Accountability Initiative"³ ili u okviru sličnih inicijativa Stalne konferencije gradova i opština.

5

Novi krug istraživanja je u toku

Po istoj metodologiji kao i prethodne godine, **u decembru 2019. godine započeto je prikupljanje podataka za LTI 2020.** Podaci se prikupljaju **do 15. februara kad će se obaviti prilimarno ocenjivanje i rangiranje.** Posle toga, svim JLS će biti upućeni dopisi sa pozivom da ukažu na eventualne propuste i previde istraživača TS u vezi sa indikatorima ocenjenim sa 0. Konačne tabele i rezultati biće formirani oko 15. aprila.

U Aneksu 1 ovog izveštaja, mogu se pronaći primeri dobrih praksi po oblastima, sa linkovima preko kojih se do tih praksi može doći.

---

³ <https://www.usaid.gov/sr/serbia/fact-sheets/usaid-government-accountability-initiative>

Opština Sjenica - analize i primedbe sa istraživanja LTI 2019

Poređenje rezultata LTI 2015 i 2019

Tabela broj 1: Plasman i skor u LTI 2015 i 2019

Rang LTI 2019	Grad	LTI 2019	LTI 2015	Bodovi pada	Poboljšanje u %
105	Sjenica	34	33	1	3.03

Ocene po oblastima i ključna zapažanja

Tabela broj 2: Skor u LTI 2019 po različitim oblastima istraživanja

Opština	Skupština i Veće (maks 18/ prosek 5)	Budžet (maks 15/ prosek 7)	JLS i građani (maks 17/ prosek 5)	Slobodan pristup informacijama od javnog značaja (maks 6/ prosek 4)	Javne nabavke (maks 4/ prosek 4)	Informator o radu (maks 4/ prosek 2)	Javna preduzeća i javne ustanove (maks 15/ prosek 4)	Javne rasprave i Javni konkursi (maks 7/ prosek 3)	Osnovni indikator i (maks 10/ prosek 7)
Sjenica	3	6	4	5	4	1	2	2	8

Napomena: Zbir po oblastima ne odgovara ukupnoj oceni LTI jer osnovni indikatori nisu zasebna kategorija, već su u ovoj tabeli predstavljeni kao ilustracija, dok u zbir ulaze i drugi indikatori koji nisu svrstani ni u jednu od ovde predstavljenih kategoriju (14 indikatora iz kategorije "ostalo")

Tabela broj 3: Skor u LTI 2015 po različitim oblastima istraživanja

	Skupština (maks 15)	Budžet (maks 16)	JLS i građani (maks 15)	Slobodan pristup informacijama od javnog značaja (maks 5)	Javne nabavke (maks 4)	Informator o radu (maks 6)	Javna preduzeća i javne ustanove (maks 18)	Javne rasprave i Javni konkursi (maks 8)	Osnovni indikator i (maks 26)
Opština									
Sjenica	8	5	2	2	4	5	3	0	16

Napomena: Zbir po oblastima ne odgovara ukupnoj oceni LTI jer osnovni indikatori nisu zasebna kategorija, već su u ovoj tabeli predstavljeni kao ilustracija, dok u zbir ulaze i drugi indikatori koji nisu svrstani ni u jednu od ovde predstavljenih kategoriju (14 indikatora iz kategorije "ostalo". U 2015. godini bilo je 13 osnovnih indikatora, dok ih je u 2019. i 2020. godini samo pet.

Prilog - aneks 2: Excel tabela sa poređenjem svih pojedinačnih indikatora u istraživanjima 2015/2017/2019.

Iz pregleda po oblastima za LTI 2019 je jasno da postoji veliki potencijal za poboljšanje transparentnosti i rast ocene u gotovo svim oblastima, sa izuzetkom javnih nabavki, gde većina JLS ima maksimalnu ocenu i slobodnog pristupa informacijama.

Značajna poboljšanja mogu se načiniti u dostupnosti informacija o radu skupštine i opštinskog veća, u objavljivanju budžetskih dokumenata, u nizu indikatora koji se tiču odnosa prema građanima (uslugama, dostupnosti podataka na sajtu i u uslužnom centru i sl), kao i u oblasti javnih preduzeća i javnih ustanova, što je bolna tačka u većini JLS.

TS ohrabruje opštinu Sjenica, kao i sve druge JLS; da prekorači granice zakonskih obaveza i na svom sajtu objavi agregatne podatke o broju zaposlenih, izveštaje i planove rada, dokumente iz postupaka izbora direktora JP i JU. Ovo je posebno važno jer građani (kao i stručnjaci i nezavisna tela, poput Fiskalnog saveta) prepoznaju javna preduzeća i ustanove kao izuzetno neuralgične tačke sa stanovišta trošenja javnih resursa, partijske kontrole i drugih koruptivnih rizika.

TS koristi priliku da ukaže i na nekoliko odličnih, ali tehnološki i finansijski zahtevnijih rešenja, koja mogu da unaprede transparentnost, ali i rad opštine i odnos prema građanima (i posledično zadovoljstvo i poverenje).

To su, na primer, uvođenje posebnog portala "lokalnog e-parlamenta"⁴, elektronski registar administrativnih postupaka i budžetski portal, kakav su prošle godine uvele 10 JLS⁵.

---

⁴ Primer: <http://www.eskupstina.novipazar.rs>

⁵ <http://www.sngo.org/vesti/detaljno/1994/deset-lokalnih-samouprava-dobilo-javni-budzetski-portal>

Beleške istraživača tokom prikupljanja podataka za ocenjivanje Sjenice LTI 2019

Pored ocenjivanja po indikatorima, istraživači su 2019. zabeležili sledeće pojave koje su bile specifične ili naročito bitne za opštinu Sjenica.

Direktan uvid - obilazak uslužnog centra:

- U hodniku, odmah pored vrata uslužnog centra, postoji tzv. Pravna oglasna tabla, gde su postavljeni folderi za informativne materijale. Svi folderi u trenutku posete bili su prazni.

Prikupljanje podataka sa sajta:

- Sajt izgleda tehnički napredno međutim većina rubrika je nepopunjena.
- Informator je vizuelno unapređen međutim sadržinski je neažuran i ne sadrži sve neophodne informacije. Objavljeni su podaci o javnim nabavkama za 2014. godinu i budžet za 2016, plate za decembar 2015. U vreme prikupljanja podataka, stajalo je da je Informator ažuriran 8. 5. 2018.
- U okviru rubrinke Opštinski organi postoji Skuština opštine u kojoj se nalazi spisak nadležnosti i spisak odbornika
- Postoji link na "Realizacija budžeta" na kojem nema ničega Postoji link na Vodič kroz budžet na kojem takođe nema ničega
- Postoji link Stanje predmeta na kojem nema ničega. Ista je situacija sa linkom na "Pitanja i odgovori"
- U okviru rubrike Opštinski organi postoji rubrika Mesne zajednice u kojoj nema ničega
- U okviru rubrike Opštinski organi postoji link na Javna preduzeća i ustanove na kojem nema ničega. Sve pobrojano su potencijalni pozitivni indikatori, ukoliko bi bili popunjeni odgovarajućim dokumentima.
- Utvrđeno je takođe da javno preduzeće koje je posmatrano nema svoj sajt, iako Zakon o JP (već šest godina) propisuje obavezu objavljivanja niza dokumenata na sajtu JP. Ni posmatrana javna ustanova nema svoj sajt.

- U rubrici Konkursi ne postoje podaci o konkursima za medije kao ni podaci o konkursima za NVO
- Pozitivno i pohvalno je postojanje analitičkog plana rashoda u veoma preglednom budžetu opštine.

Najvažnija zapažanja o promenama u odnosu na stanje iz LTI 2019

Pozitivno i pohvalno je postojanje analitičkog plana rashoda u veoma preglednom budžetu opštine. Sa javne rasprave o budžetu postoji obimna vest, ali se ne vidi da li je bilo konkretnih primedbi, da li su prihvaćene ili ne. Izveštaj se može naći na stranici budžet, na linku na kome bi se očekivao građanski vodič kroz budžet: [Vodič kroz nacrt Odluke o budžetu za 2020. godinu](#) dok se na linku [Zapisnik sa Javne rasprave o budžetu opštine Sjenica za 2020. godinu](#) nalazi Građanski budžet. Stranica realizacija budžeta je prazna.

Mnoštvo informacija nije ažurirano dug period. Tako se, u obimnom tekstu o Informatoru o radu navodi da se može preuzeti sa linka " [Informator o radu organa opštine Sjenica za 2016.](#), što je nepostojeća stranica. Kada se Informatoru pristupi sa banera na naslovnoj stranici ili sa drugog linka na stranici posvećenoj informatoru, otvara se dokument koji je ažuriran 8. maja 2018. godine. <http://www.sjenica.rs/dokumenti/informator.pdf>

Podaci o obrazovnim ustanovama su na delu sajta "O Sjenici". O predškolskoj ustanovi samo podaci o nazivu i objektu, bez kontakata i bilo kakvih dodatnih dokumenata. Osnovni podaci nađeni na stranici JP i JU, ali bez dokumenata, kojih nema ni na sajtu PU, koja deluje da je tek u začetku. <http://vrticmaslacak.edu.rs/> Na stranici o JP Vrela nalazi se statut preduzeća. Nije nađen sajt JP.

11

Javne nabavke pregledne.

Na stranici "Opštinski organi" su SO, predsednik OV, uprava, JP i JU. Na stranici Opštinska uprava-Odeljenje za inspeksijske poslove nalaze se kontrolne liste i detaljne informacije o odeljenju. Za ostala odeljenja navodi se koje su nadležnosti, ko je rukovodilac i kontakt podaci.

Na stranici SO detaljno o predsedniku SO, spisak odbornika, bez kontakt podacima i najava dve sednice u 2019. godine - u aprilu i novembru. Na stranici OV je samo spisak članova veća.

Postoji opcija "Pitajte predsednika", bez pojašnjenja kako se dobijaju odgovori, kada. Pitanja i odgovori nisu javno dostupni. Nema pojašnjenja ni da li je ovo mehanizam za prijavu nepravilnosti.

U rubrici Konkursi ne postoje podaci o konkursima za medije. Nađen konkurs za NVO i odluka o odabiru projekta. Svi dokumenti u vezi sa ovim konkursom grupisani. Na oglasima su i oglasi da zavanje u zakup zemljišta, ali nema odluka, odnosno rešenja o davanju u zakup.

Uočeni nedostaci u vezi sa indikatorima istraživanja LTI i preporuke za njihovo poboljšanje

Preporuke su date samo za one indikatore za koje Sjenica na osnovu trenutnog preseka stanja ima ocenu 0 ili za koje je imala ocenu 0 u 2019. godini a podaci za 2020. još nisu prikupljeni ili obrađeni.

Celina: Skupština i veće (indikator 1-16)

Preporuka u vezi sa indikatorima 1-13: *TS preporučuje da se ove informacije objavljuju u okviru stranica posvećenim lokalnoj samoupravi/skupštini, odnosno lokalnoj samoupravi/opštinskom-gradskom veću.*

Indikator br. 1: Da li su odluke koje usvaja skupština objavljene i dostupne na sajtu?

Ovaj ponderisani indikator, koji nosi dva boda, podrazumeva da su odluke dostupne na stranici posvećenoj sednicama skupštine, a ne na nekom drugom delu sajta. Na primer, to što su skupštinske odluke objavljene u službenom glasilu neće doneti poene, ukoliko makar nije postavljen link ka toj odluci na delu sajta koji je posvećen Skupštini. Odluke mogu biti objavljene u izveštajima sa sednice skupštine kao prilog. Poeni se dobijaju i ako je predlog odluke objavljen kao prilog u najavi sednice, ukoliko u izveštaju sa sednice postoji napomena da su predlozi odluka usvojeni u neizmenjenom obliku i postoji link ka najavi. Takođe, kao što je već navedeno poeni se mogu dobiti ukoliko u izveštaju sa sednice skupštine postoji link ka službenom glasilu u kome su date odluke objavljene ili ka pretraživom registru važećih propisa. Jedan od načina za regulisanje ovog indikatora je i uspostavljanje posebne stranice „e-skupština“ na kojoj bi bili svi podaci o skupštini, odborima, njenim odborima i komisijama, sednicama radnih tela, skupštine, podneti amandmani na predloge skupštinskih odluka sa obrazloženjima, konačni izgled usvojenih dokumenata, podaci o glasanju pojedinih odbornika, audio i video snimci sednica itd.

12

Indikator br. 2: Da li su odluke koje usvaja gradsko/opštinsko veće obavljene i dostupne na sajtu?

Ovaj indikator podrazumeva da su odluke dostupne na stranici posvećenoj sednicama veća (neće biti dovoljno ukoliko su samo objavljene u službenom glasilu). Poen se dobija ukoliko su odluke dostupne u izveštajima sa sednice Veća kao prilog uz izveštaj, ukoliko je dostupan predlog akta kao prilog uz najavu sednice Veća, pri čemu u izveštaju sa sednice postoji napomena da su predlozi odluka usvojeni u neizmenjenom obliku i postoji link ka najavi sednice. Ocena je pozitivna i kada u izveštaju sa sednice postoji link ka službenom glasilu u kome su objavljene date odluke ili ka pretraživom registru važećih propisa ili ka stranici posvećenoj sednici skupštine na kojoj su te odluke razmatrane.

Indikator br. 3: Da li su odluke koje je usvajala skupština u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?

Indikator podrazumeva dostupnost podataka o svim sednicama skupštine, sa podacima koji se traže u okviru indikatora broj 1, i to za sve sednice koje su održane u prethodna

24 meseca. Ukoliko je u tom periodu saziv skupštine menjan zbog izbora, treba pogledati da li se podaci o aktivnostima ranijeg saziva nalaze u arhiviranim podacima.

Indikator br. 4: Da li su odluke koje je usvajalo gradsko veće u protekla 24 meseca dostupne na sajtu? Indikator podrazumeva dostupnost podataka o svim sednicama veća u prethodna 24 meseca, (podaci koji se traže u okviru indikatora broj 2). Ukoliko je u tom periodu bilo izbora, proveriti da li se podaci o aktivnostima ranijeg saziva nalaze u arhivi.

Indikator br. 5: Da li su na sajtu objavljeni predlozi akata pre razmatranja na sednici skupštine?

Indikator podrazumeva da su odluke dostupne na stranici posvećenoj sednicama skupštine. Oni se mogu objaviti u najavi sednice ili na stranici gde se objavljuju vesti i aktuelnosti, bilo kao prilog u toj vesti ili kao link koji vodi ka stranici sa najavama sednica. Jedan od načina za regulisanje ovog indikatora je i uspostavljanje stranice „e-skupština“ na kojoj bi bili svi podaci o skupštini, odbornicima, njenim odborima i komisijama, sednicama radnih tela, skupštine, podneti amandmani na predloge skupštinskih odluka sa obrazloženjima, konačni izgled usvojenih dokumenata, podaci o glasanju pojedinih odbornika, audio i video snimci sednica itd.

Indikator br 6: Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja na poslednjoj sednici skupštine?

Rezultati su obično sadržani u zapisniku sa prethodne sednice. Jedan od mogućih načina za regulisanje ovog indikatora jeste uvrštavanje zapisnika u materijale dostupne javnosti - u okviru najave sednice i/ili izveštaja sa sednice, sa usvojenim materijalima. Jedan od načina za regulisanje ovog indikatora je i uspostavljanje stranice „e-skupština“ na kojoj bi bili svi podaci o skupštini, odbornicima, njenim odborima i komisijama, sednicama radnih tela, skupštine, podneti amandmani na predloge skupštinskih odluka sa obrazloženjima, konačni izgled usvojenih dokumenata, podaci o glasanju pojedinih odbornika, audio i video snimci sednica itd. Kada je reč o objavljivanju podataka o glasanju, u okviru ovog indikatora se prati samo da li je objavljen ukupan broj pozitivnih, negativnih i uzdržanih glasova za pojedine odluke.

13

Indikator br 7: Da li su na sajtu objavljeni podaci kako su pojedinačno i poimenice odbornici glasali?

Reč je o zahtevnom indikatoru koji se može rešiti uvođenjem stranice e-skupština koja bi sadržala elemente opisane u prethodnim tačkama (podaci o skupštini, odbornicima, njenim odborima i komisijama, sednicama radnih tela, skupštine, podneti amandmani na predloge skupštinskih odluka sa obrazloženjima, konačni izgled usvojenih dokumenata, podaci o glasanju pojedinih odbornika, audio i video snimci sednica). Za razliku od indikatora broj 6, ovde se gleda da li su objavljeni podaci o načinu glasanja svakog odbornika. Objavljivanje ovih podataka zavisi trenutno ne samo od dobre volje lokalne skupštine, već i od postojanja sistema za elektronsko glasanje.

Indikator br 8: Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja sa sednica skupštine u proteklih 24 meseca? (Indikator podrazumeva dostupnost podataka o ranijim sednicama, uređenim na način opisan u vezi sa indikatorom 6: Rezultati su obično sadržani u zapisniku sa prethodne sednice. Jedan od mogućih načina za regulisanje ovog indikatora jeste uvrštavanje zapisnika u materijale dostupne javnosti - u okviru najave sednice i/ili izveštaja sa sednice, sa usvojenim materijalima. Jedan od načina za regulisanje ovog indikatora je i uspostavljanje stranice „e-skupština“ na kojoj bi bili svi podaci o skupštini, odbornicima, njenim odborima i komisijama, sednicama radnih tela, skupštine, podneti amandmani na predloge skupštinskih odluka sa obrazloženjima, konačni izgled usvojenih dokumenata, podaci o glasanju pojedinih odbornika, audio i video snimci sednica itd. Kada je reč o objavljivanju podataka o glasanju, u okviru ovog indikatora se prati samo da li je objavljen ukupan broj pozitivnih, negativnih i uzdržanih glasova za pojedine odluke.

Indikator br 9: Da li su na sajtu objavljeni amandmani podneti na predloge akata koji su razmatrani na poslednjoj sednici?

Najbolje rešenje bi bilo da se amandmani objavljuju odmah po podnošenju i u okviru drugih materijala sa sednice skupštine, po mogućnosti, pre donošenja odluke. U praksi, amandmani se obično sadrže u zapisniku sa prethodne sednice. Zato je dobar način za regulisanje ovog indikatora uvrštavanje zapisnika u materijale dostupne javnosti - u okviru najave sednice i/ili izveštaja sa sednice, zajedno sa usvojenim materijalima. Takođe, jedan od načina za regulisanje ovog indikatora je i uspostavljanje stranice e-skupština na kojoj bi bili i podaci podnetim amandmanima sa obrazloženjima.

14

Indikator br. 10: Da li su na sajtu objavljena obrazloženja podnetih amandmana?

Amandmani koje odbornici podnose na predloge skupštinskih akata sadrže i obrazloženje. Međutim, obrazloženje nije vidljivo kada se tekst amandmana objavljuje isključivo u okviru zapisnika sa prethodne sednice. Reč je o zahtevnom indikatoru koji bi podrazumevao poseban segment o amandmanima u okviru stranice o sednicama skupštine - za svaku sednicu, odnosno za svaki predlog akta o kojem se raspravlja na sednici, pojedinačno. Moguće je da bi se mogao regulisati i kroz zapisnik. Pouzdano, ali najzahtevnije rešenje jeste uspostavljanje stranice e-skupština na kojoj bi, pored ostalog, bili podneti amandmani sa obrazloženjima.

Indikator br 11: Da li je na sajtu objavljen dnevni red naredne sednice skupštine?

Ovaj indikator podrazumeva da je objavljen kompletan dnevni red/saziv sa mestom, vremenom sednice, sa punim nazivima svih tačaka. Dnevni red može biti objavljen na stranici posvećenoj sednicama skupštine ili na stranici posvećenoj najavama aktivnosti ili na stranici aktuelnosti ili vesti. Jedno od rešenja jeste i objavljivanje na stranici e-skupština.

Indikator br 13: Da li na sajtu postoje podaci o kontaktu građana sa odbornicima?

„Kontakt“ ovde podrazumeva kontakt obrazac na kome je moguće odabrati pojedinačnog odbornika sa kojim građanin želi da ostvari komunikaciju, e-mail adresu, ili telefon ili poštansku adresu pojedinačnog odbornika. Neće biti računat kao pozitivan

indikator situacija u kojoj postoji jedinstveni kontakt za sve odbornike preko skupštinske službe ili kontakt podatak samo za predsednika, zamenika i sekretara skupštine.

Celina: Budžet (indikatori 17-30)

Preporuka u vezi sa indikatorima 17- 30: TS preporučuje da se svi dokumenti na koje se odnose ovi indikatori objavljuju na posebnoj stranici posvećenoj budžetu: budžet sa obrazloženjem, izmene i dopune budžeta (rebalans), mesečni, 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji, završni račun, izveštaj o reviziji, poziv na javnu raspravu o budžetu i izveštaj sa javne rasprave i drugi dokumenti u vezi sa pripremom budžeta, njegovim usvajanjem i praćenjem realizacije.

Indikator br. 18: Da li je obrazloženje budžeta dostupno na sajtu?

Indikator podrazumeva da je obrazloženje dostupno kao sastavni deo budžeta ili predloga budžeta (ovo drugo je zakonska obaveza) ili kao zasebni dokument i da je objavljeno na stranici posvećenoj budžetu. Pozitivno se boduje i ukoliko je obrazloženje dostupno uz budžet u informatoru o radu. Bitno je da je obrazloženje dostupno ne samo u vreme pred usvajanje budžeta, već i nakon usvajanja.

Indikator br. 20: Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?

Ovaj indikator podrazumeva dostupnost navedenih izveštaja (koji se inače izrađuju kao zakonska obaveza i dostavljaju Ministarstvu finansija) na posebnoj stranici posvećenoj budžetu, što je najbolje rešenje, ili na stranici gde se objavljuju dokumenta ili u informatoru o radu. Dostupnost isključivo u službenom glasilu ne donosi pozitivan poen za ovaj indikator jer se dostupnost službenog glasila posebno boduje.

15

Indikator br 21: Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta objavljeni na 6 cifara ekonomske klasifikacije?

Ovaj indikator podrazumeva da su rashodi prikazani na šest cifara ekonomske klasifikacije. Ne priznaje se kao šestocifrena klasifikacija ukoliko je poslednja cifra kod svih rashoda 0.

Indikator br 22: Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?

Ovaj indikator podrazumeva objavljivanje mesečnih izveštaja o trošenju budžeta u formi koju redovno izrađuje sekretarijat za finansije ili u formi građanskog vodiča kroz mesečni izveštaj, tako da obuhvata sve troškove makar po glavnim vrstama troškova u okviru neke od budžetskih klasifikacija (po vrsti troška, po organizacionoj jedinici ili po programima). Poželjno je da prikaz troškova prati u celosti usvojeni budžet.

Indikator br. 27: Da li je razmatran završni račun budžeta za 2018. godinu?

Pošto pregledanje sajtova počinje krajem godine, završni račun za prethodnu godinu bi trebalo da je u tom trenutku već razmotren, prema propisanom budžetskom kalendaru. Ovaj indikator podrazumeva da je u skupštini razmatran završni račun, i to na plenarnoj

sednici, a ne samo na odborima ili komisijama. U najvećem broju slučajeva to će značiti da je skupština donela odluku da usvoji završni račun, ali je ocena pozitivna i u slučaju da je završni račun raspravljan ali ne i usvojen.

Indikator br. 28: Da li je u poslednjih 12 meseci objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun budžeta?

Ovaj indikator podrazumeva da je završni račun objavljen na sajtu, na stranici posvećenoj budžetu ili na stranici na kojoj se objavljuju dokumenta. Iako nije precizirano, završni račun će se po prirodi stvari odnositi na prvu prethodnu godinu (ukoliko se pregled sajta vrši krajem godine) ili na drugu prethodnu godinu (kada se pregled vrši početkom ili sredinom godine).

Indikator br 29: Da li je u poslednjih 12 meseci razmatrana i objavljena revizija završnog računa budžeta? Ovaj indikator podrazumeva da je revizija završnog računa objavljena na stranici budžet ili dokumenta. Reviziju budžeta može da vrši Državna revizorska institucija ili ovlašćena privatna revizorska kuća koju je angažovala lokalna samouprava. Iako nije precizirano, revizija će se po prirodi stvari odnositi na prvu prethodnu godinu (ukoliko se pregled sajta vrši krajem godine) ili na drugu prethodnu godinu (kada se pregled vrši početkom ili sredinom godine).

Celina: JLS i građani (indikator 31-47)

Indikator br 32: Da li su u uslužnom centru (šalter sali) ili u prostorijama uprave vidno istaknuti rokovi za izdavanje dokumenata i uputstva?

16

Ovaj indikator podrazumeva da korisnici mogu pročitati ne samo šta im je od dokumenata potrebno, koliko naknada ili taksi treba da uplate za dobijanje određene usluge, već i koji je rok za završetak postupka u upravi. U slučaju postojanja velikog broja procedura, na lokalnoj upravi je da proceni koje su među njima najčešće ili najaktuelnije. Za takve postupke lokalna uprava treba da istakne rokove postupanja i druge neophodne podatke. U slučaju kada na sajtu postoje prikazani svi podaci, kroz elektronski registar administrativnih procedura, kao pozitivno se ocenjuje situacija da je korisnicima na licu mesta, u uslužnom centru, obezbeđen računar sa pristupom registru, kao i da je korisnicima na raspolaganju pisano objašnjenje u koje podatke mogu ostvariti uvid putem računara i/ili podrška osobe iz administracije.

Indikator br 33: Da li u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoji mehanizam za prijavu korupcije?

Ovaj indikator podrazumeva da postoji informacija da se sumnja na korupciju može prijaviti određenoj osobi, organu ili službi sa naznačenim kontakt podacima. Druga opcija je da se korupcija može prijaviti preko nekog drugog mehanizma - knjige žalbi, kutije za prijavu i sl. Osoba, služba ili organ za prijavu može biti npr. osoba zadužena za prijem prijavi u vezi sa uzbunjivanjem, nadležni u upravi ili neko od rukovodilaca unutar lokalne samouprave, ali i neki spoljni nadležni organ (npr. više javno tužilaštvo u Beogradu, Novom Sadu, Nišu ili Kraljevu). U svakom slučaju, neophodno je da budu navedeni detaljni kontakt podaci osobe, službe ili organa kojem se treba obratiti.

Indikator br. 34: Da li u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoji mogućnost da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona?

Ovaj indikator podrazumeva da postoji informacija da se sumnja na nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona može prijaviti određenoj osobi, službi ili organu, sa naznačenim kontakt podacima. Druga mogućnost je da se nepravilnost prijavljuje putem nekog drugog mehanizma - knjige žalbi, kutije za prijavu, podnošenjem predstavke na pisarnicu, u direktnom razgovoru sa načelnikom uprave ili gradonačelnikom/predsednikom u terminu za prijem, preko obrasca na sajtu grada/opštine i sl.

Indikator br 35: Da li na sajtu postoje mehanizmi za prijavu korupcije?

Ovaj indikator podrazumeva da je jasno naznačeno da je mehanizam namenjen samo za prijavu sumnji na korupciju ili da je, pored ostalog, namenjen i za prijavu sumnji na korupciju (ocena neće biti pozitivna ukoliko se mehanizam odnosi na prijavljivanje „nepravilnosti“, ali će biti pozitivna ukoliko se poziva na prijavljivanje „zloupotrebe položaja“, „mita“, „neetičnog“ ili „nepoštenog“ postupanja lokalnih službenika, jer se ti izrazi možda koriste kao sinonim za korupciju). Za prijavljivanje može da služi obrazac koji se preuzima ili popunjava na samoj stranici i direktni mejl kontakt, stranica na kojoj je opisano kome se sve i na koje telefone ili adrese može prijaviti sumnja. To podrazumeva i prijavljivanje sumnji na korupciju organima JLS, ali i nadležnim istražnim organima - policiji, tužilaštvu. Poželjno je da se navede kome se građanin može obratiti u gradskoj/opštinskoj upravi, a kome eksterno, kao i da se naznače detalji u vezi sa poverljivošću prijavljivanja i kakav je dalji postupak kada se prijavi primi, bilo da je reč o prijavi organima JLS ili policiji/tužilaštvu. TS je pozitivno bodovala i postojanje samo linkova, sa pratećim obrazloženjem, ukoliko taj link vodi ka drugim organima i organizacijama koje se bave obradom sumnji na korupciju - ka državnim organima ili nevladinim organizacijama.

17

Indikator br 36: Da li na sajtu postoji opcija da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona?

Ovaj indikator podrazumeva da je jasno naznačeno da se putem određenog mehanizma - obrazac, određena e-mail adresa, telefon - mogu prijaviti sumnje na nepravilnosti i na kršenje zakona. Za pozitivnu ocenu neće biti dovoljno ukoliko postoji samo mogućnost da se prijave komunalni i slični problemi. Pozitivno se može bodovati i postojanje, vrlo čestog na sajtovima JLS, mehanizma za kontakt sa gradonačelnikom/predsednikom opštine, ali samo ukoliko je jasno naznačeno da se tim putem mogu prijaviti i sumnje na nepravilnosti i/ili kršenje zakona.

Indikator br 37: Da li svi mehanizmi za prijavu korupcije i nepravilnosti dozvoljavaju anonimne prijave?

Ovaj indikator je pozitivno bodovan kada postoje i mehanizam za prijavu u prostorijama uprave i na sajtu i kada oba mehanizma omogućavaju anonimne prijave. Mogućnost da se podnese prijava na pisarnici nije bodovana kao anonimni mehanizam, jer zahteva lični kontakt prijavioca sa zaposlenim u upravi.

Indikator br 40: Da li korisnik usluga JLS može da prati tok (status) predmeta na sajtu?

Ovaj indikator podrazumeva da je JLS uvela mehanizam preko kojeg će, uz unošenje broja predmeta ili šifre koja se dobija pri podnošenju predmeta, korisnik moći elektronskim putem da dobije podatak o fazi postupka u kojoj se nalazi njegov predmet - sa podacima u kom odeljenju se obrađuje, ko ga obrađuje, kada je primljen, koji je rok za završetak, kakva je odluka doneta i slično.

Indikator br 41: Da li su na sajtu dostupni podaci o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima?

Ovaj indikator podrazumeva mogućnost praćenja predstavke kao predmeta, na način prikazan u vezi sa indikatorom broj 40 (mehanizam preko kojeg, uz unošenje broja predmeta ili šifre koja se dobija pri podnošenju predmeta, korisnik elektronskim putem dobija podatak o fazi postupka u kojoj se nalazi njegov predmet). Druga varijanta za pozitivnu ocenu jeste da se odgovori na primedbe, žalbe, uključujući i one koje se odnose na sumnje na kršenje zakona i nepravilnosti, objavljuju na stranici na kojoj su uputstvo i mehanizma za njihovo podnošenje. Izuzetak su slučajevi kada korisnik, u podnetoj žalbi ili odabirom odgovarajuće opcije, traži da se ne objavljuju ni pitanje ni odgovor već da o tome bude neposredno izvešten. Ovo bi, na primer, značilo da se ispod obrasca za podnošenje prijava, prigovora, primedbi, bilo da se odnose na komunalne probleme ili na druga pitanja, objavljuju podnete prijave i primedbe i odgovori nadležnih. U slučajevima kada je moguće da prijave narušavaju privatnost ili mogu da ugroze dignitet nekog lica iznošenjem poimeničnih direktnih optužbi ili sumnji, takve podatke treba ukloniti iz javno prikazane poruke.

18

Indikator br 42: Da li na internet stranici opštine postoje kontakt podaci o članovima saveta/ predsednicima mesnih zajednica?

Ovaj indikator podrazumeva da su navedene adresa MZ, imena predsednika i eventualno članova saveta MZ i broj telefona ili e-mail adresa – bilo same MZ, bilo predsednika/članova saveta. Ovi podaci mogu se smestiti u okviru dela sajta posvećenog lokalnoj samoupravi. Pozitivno se boduje i postojanje ovih podataka u okviru informatora o radu.

Indikator br 44: Da li postoje definisani termini za susret gradonačelnika/predsednika opštine (ili zamenika) sa građanima?

Ovaj indikator podrazumeva da postoji određeni dan u mesecu ili nedelji koji je unapred određen za prijem građana, bez obzira na druge obaveze, odnosno da će tog dana građani sigurno moći da računaju sa tim da će gradonačelnik/predsednik razgovarati sa njima ili da će, ukoliko je on sprečen to učiniti njegov zamenik ili drugo lice koje on odredi. Kao pozitivan indikator ne računa se to da je gradonačelnik/predsednik dostupan za građane „kad god ima vremena“ ili kad god mu druge obaveze dozvole, jer bi to neodređeno rangiranje važnosti obaveza moglo značiti i da je uvek dostupan, ali i da nikada nije dostupan za građane. U ovakvim slučajevima TS preporučuje da se odredi fiksni termin, makar jednom mesečno i ostavi mogućnost vanrednog prijema u drugim terminima, kada obaveze to dozvole.

Indikator br 45: Da li su vidno dostupni podaci o kontaktu predsednika opštine/gradonačelnika ili zamenika sa građanima?

Ovaj indikator podrazumeva da su u prostorijama gde je kabinet gradonačelnika/predsednika i/ili na oglasnoj tabli jasno vidljivi podaci kojim danom u mesecu/nedelji gradonačelnik/predsednik i/ili zamenik prima građane i kako mogu zakazati prijem.

Indikator br. 46: Da li se održavaju redovne konferencije za novinare (bar jednom mesečno) gradonačelnika/predsednika opštine?

Ovaj indikator podrazumeva da se organizuju konferencije barem jednom mesečno u prostorijama grada/opštine kojima mogu prisustvovati svi novinari, uključujući i novinare lokalnih portala i frilansere i da se, ukoliko je konferencija tematska, mogu postavljati i pitanja iz drugih oblasti. Kao pozitivan indikator ne boduju se razne prilike u kojima se gradonačelnik/predsednik opštine susreće sa novinarima, kao što su manifestacije van prostorija grada/opštine, izjave prilikom susreta sa gostima, gostovanja u medijima.

Celina: Slobodan pristup informacijama (indikator 48-52)**Indikator br 52: Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?**

Ovaj indikator podrazumeva da se ovo upustvo može naći u uslužnom centru ili prostorijama uprave, bilo da je istaknuto na oglasnoj tabli, da je naznačeno da se podaci i obrazac mogu dobiti na određenom šalteru ili da postoji letak sa detaljnim uputstvom.

19

Celina: Javne nabavke (indikator 53-55)***Svi indikatori su ocenjeni pozitivno******Celina: Informator o radu (indikator 56-59)*****Indikator br. 56: Da li je informator objavljen na sajtu i ažuriran u poslednja 3 meseca?**

Iako upustvo Poverenika predviđa mesečno ažuriranje, TS kao pozitivno boduje i ažuriranje informatora najmanje jednom u tri meseca. S obzirom da LTI predstavlja presek stanja u određenom trenutku, to podrazumeva da je poslednje ažuriranje bilo najviše tri meseca pre uvida u informator, a u praksi to može značiti i da se informator ažurira ređe od jednom u tri meseca. TS preporučuje da se informatori ažuriraju u skladu sa uputvom Poverenika, da se JLS pridržavaju propisane strukture, da informatori imaju interaktivan sadržaj, da se nepotrebne i zastarele informacije izbacuju iz informatora. To, na primer, znači da nije neophodno da informator sadrži planove javnih nabavki ili budžete za 6-7 godina unazad i da broj stranica iz godine u godinu značajno raste, već da sadrži najnoviji budžet i plan, a da postoji link ka delu sajta gde se nalaze arhivirani budžet ili JN za prethodne godine. Prikaz starijih podataka je, s druge strane, opravdan i poželjan ukoliko se vrši unutar jedne tabele u kojoj se poredi stanje po godinama, kao što bi, na primer, bio tabelarni pregled broja zaposlenih.

Indikator br 57: Da li informator sadrži aktuelan godišnji plan javnih nabavki ili link ka planu?

Indikator podrazumeva da je objavljen plan i eventualne izmene plana, ili da postoji link ka stranici na sajtu gde su objavljeni. Link koji vodi ka opštoj adresi sajta (početnoj stranici) ne nosi pozitivnu ocenu, već samo onaj koji vodi tačno određenoj stranici, posvećenoj JN ili stranici sa dokumentima na kojoj je plan JN.

Indikator br 59: Da li informator sadrži podatke o uslugama koje opština pruža i rokovima za njihovo pružanje?

Ovaj indikator podrazumeva da su u poglavlju osam informatora, načinjenog u skladu sa uputstvom Poverenika - "Opis postupanja u okviru nadležnosti, ovlašćenja i obaveza" - navedeni rokovi za postupanje. To podrazumeva konkretne rokove, a ne samo navođenje da se, na primer, predmet rešava u skladu sa rokovima propisanim Zakonom o opštem upravnom postupku.

Celina: Javna preduzeća i javne ustanove (indikator 60-74)

Preporuka u vezi sa indikatorima 60-74: TS preporučuje da JLS zauzme aktivniji odnos prema JP i JU, preuzimanjem dela odgovornosti i objavljivanjem podataka na sajtu JLS, ali i insistiranjem da sama JP i JU, odnosno njihovi rukovodioci ispunjavaju, u prvom redu zakonske obaveze u pogledu transparentnosti, a potom i standarde postavljene u okviru LTI.

20

Indikator br 64: Da li je na sajtu JLS ili JP objavljena sistematizacija JP?

Ovaj indikator ocenjuje se na osnovu uzorka - jednog JP. U ovom ciklusu u svim JLS posmatrana su JP koja obavljaju poslove iz oblasti vodosnabdevanja. Sistematizacija JP je tražena na sajtu JLS, na stranici posvećenoj JP ili na sajtu JP.

Indikator br 65: Da li je na sajtu JLS ili JU objavljena sistematizacija JU?

Ovaj indikator ocenjuje se na osnovu uzorka - jedne JU. U ovom ciklusu u svim JLS posmatrane su predškolske ustanove. Sistematizacija JU je tražena na sajtu JLS, na stranici posvećenoj JU, ili na sajtu JP.

Indikator br 66: Da li su na sajtu objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JP?

Ovaj indikator ocenjuje se na osnovu uzorka - jednog JP. U ovom ciklusu u svim JLS posmatrana su JP koja obavljaju poslove iz oblasti vodosnabdevanja. Za ovaj indikator TS je postavila visok standard i smatra da je zadovoljavajući nivo transparentnosti postignut ukoliko su, pored obrazloženih odluka o izboru direktora i rang listi, objavljeni i zapisnici sa sednica Komisije za izbor direktora. Ti dokumenti mogu se objaviti na stranici posvećenoj JP i/ili na stranici posvećenoj Komisiji za izbor direktora JP. Kao pozitivno boduje se i ukoliko su dokumenti objavljeni na sajtu JP.

Indikator br 67: Da li su na sajtu objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JU?

Ovaj indikator ocenjuje se na osnovu uzorka - jedne JU. U ovom ciklusu u svim JLS posmatrane su predškolske ustanove. Za ovaj indikator TS je postavila visok standard i smatra da je zadovoljavajući nivo transparentnosti postignut ukoliko su, pored obrazloženih odluka o izboru direktora i rang listi, objavljeni i zapisnici sa sednica Komisije za izbor direktora. Ti dokumenti mogu se objaviti na stranici posvećenoj JU na sajtu JLS, na sajtu JU ili na nekoj drugoj stranici sajta JLS gde će biti lako dostupna preko linka ili funkcionalna pretrage sajta.

Indikator br. 68: Da li su na sajtu JP (ili opštine) objavljeni godišnji planovi rada i izveštaji o radu JP?

Ovaj indikator ocenjuje se na osnovu uzorka - jednog JP. U ovom ciklusu u svim JLS posmatrana su JP koja obavljaju poslove iz oblasti vodosnabdevanja. Ovaj indikator podrazumeva objavljivanje na sajtu JP i aktuelnog godišnjeg plana i kvartalnih izveštaja za prethodni period, ili objavljivanje tih dokumenata na sajtu JLS, na stranici posvećenoj JP ili nekoj drugoj stranici gde će biti lako dostupni preko direktnog linka ili funkcionalne pretrage sajta.

Indikator br 69: Da li su na sajtu opštine ili JU objavljeni izveštaji o radu javnih ustanova?

Ovaj indikator ocenjuje se na osnovu uzorka - jedne JU. U ovom ciklusu u svim JLS posmatrane su predškolske ustanove. TS preporučuje objavljivanje ovih dokumenata na sajtu JU ili na stranici sajta JLS posvećenoj javnim ustanovama.

21

Indikator br 70: Da li su na sajtu javnih ustanova ili na sajtu JLS objavljeni godišnji planovi rada javnih ustanova?

Ovaj indikator ocenjuje se na osnovu uzorka - jedne JU. U ovom ciklusu u svim JLS posmatrane su predškolske ustanove. TS preporučuje objavljivanje ovih dokumenata na sajtu JU ili na stranici sajta JLS posvećenoj javnim ustanovama.

Indikator br 71: Da li su podaci o broju zaposlenih u opštini i JU objavljeni na sajtu?

Ovaj indikator ocenjuje se na osnovu uzorka - jedne JU. U ovom ciklusu u svim JLS posmatrane su predškolske ustanove. Ovaj podatak može se objaviti na posebnoj stranici gde će biti podaci o broju zaposlenih u JLS, u upravi, JP, JU i drugim indikretnim korisnicima budžeta, ili na stranici posvećenoj javnim ustanovama ili u informatoru o radu, ili posebno za broj zaposlenih u JU na sajtu JU, a za JLS na sajtu JLS. Kao pozitivno se boduje i kada je broj zaposlenih - u svim pojedinačnim JU, a ne zbirno - dostupan u budžetu, ali TS preporučuje da se podaci o broju zaposlenih izdvoje kao posebna kategorija.

Indikator br 72: Da li su podaci o broju zaposlenih u javnim preduzećima objavljeni na sajtu JLS?

Ovaj indikator ocenjuje se na osnovu uzorka - jednog JP. U ovom ciklusu u svim JLS posmatrana su JP koja obavljaju poslove iz oblasti vodosnabdevanja. Ovaj podatak može se objaviti na posebnoj stranici gde će biti podaci o broju zaposlenih u JLS, u upravi, JP, JU, ili na stranici posvećenoj javnim preduzećima ili u informatoru o radu. Kao pozitivno

se boduje i kada je broj zaposlenih u JP - pojedinačnim JP, a ne zbirno - dostupan u budžetu, ali TS preporučuje da se podaci o broju zaposlenih izdvoje kao posebna kategorija.

Indikator br. 73: Da li je cenovnik usluga lokalnih institucija/preduzeća dostupan na internetu, na sajtu opštine ili JP/JU?

Ovaj indikator ocenjuje se na osnovu uzorka - jednog JP i jedne JU. U ovom ciklusu u svim JLS posmatrana su JP koja obavljaju poslove iz oblasti vodosnabdevanja i predškolske ustanove. Da bi indikator bio ocenjen pozitivno potrebno je da budu dostupni cenovnici i posmatranog JP i posmatrane JU. Priznaju se sve kombinacije - objavljivanje oba cenovnika na sajtu JLS, oba na sajtovima JP i JU, ili jedan na sajtu JLS; a drugi na sajtu JP ili JU.

Celina: Javne rasprave i javni konkursi (indikator 75-81)

Indikator br. 75: Da li postoje podaci na sajtu o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci (izuzev budžeta)?

Ovaj indikator podrazumeva da je objavljen poziv za javnu raspravu na stranici sajta posvećenoj javnim raspravama i/ili na stranici vesti/aktuelnosti te da se javna rasprava uključivala dostavljanje predloga ali i organizovanje sastanka/debate/diskusije.

Indikator br 76: Da li izveštaj o javnim raspravama sadrži podatke o predlozima koje su građani izneli i razloge za prihvatanje/odbijanje?

Ovaj indikator podrazumeva da su u izveštaju sa javne rasprave navedeni i opisani svi predlozi pristigli elektronskim putem, poštom ili izloženi tokom debate i daje obrazloženo zbog čega predlozi nisu usvojeni, ukoliko je to slučaj. Izveštaj može biti objavljen na posebnoj stranici posvećenoj javnim raspravama i/ili na stranici "dokumenta", na stranici posvećenoj oblasti u vezi sa kojom je javna rasprava, ili na drugoj lako dostupnoj stranici.

22

Indikator br 78: Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o dodeli imovine u zakup?

Ovaj indikator odrazumeva da je odluka o dodeli objavljena na lako dostupnoj stranici. TS preporučuje da se pozivi i odluke po pozivima objavljuju zajedno, a kao dobar model preporučuje da se oformi tabela u kojoj bi bili pozivi i konkursi i odluke po njima, razdvojeni po kategorijama i/ili po godinama. Kao pozitivan indikator ne računa se to što su odluke eventualno objavljene među svim drugim odlukama koje donosi veće, u slučaju kada se odluke donete na sednici veća objavljuju na sajtu.

Indikator br. 79: Da li su na sajtu objavljeni konkursi/rezultati konkursa za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?

Ovaj indikator podrazumeva da su na sajtu objavljeni i javni konkurs i odluka po konkursu. TS preporučuje da se ovi dokumenti povežu, eventualno kroz tabelu u kojoj bi bili pozivi i odluke i drugi dokumenti u vezi sa konkursom, ili da se povežu pod zajedničkim naslovom, slično modelu po kojem je u većini JSL uređeno objavljivanje podataka u vezi sa JN.

Indikator br 81: Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji projekata NVO/medija koje je finansirala opština?

Ovaj indikator podrazumeva da su objavljeni izveštaji o realizaciji koji podnose mediji odnosno NVO kojima su dodeljena sredstva. Najbolja praksa, koju TS podržava, iako se posebno ne boduje, jeste i objavljivanje izveštaja o evaluaciji programa, odnosno o tome da li su programi za koja su dodeljena sredstva zaista ispunili postavljene ciljeve. Što se modela objavljivanja tiče, kao i u slučaju indikatora broj 79 i 80, TS preporučuje da se svi dokumenti u vezi sa dodelom novca i izveštavanjem o realizaciji projekata povežu, bilo kroz tabelu u kojoj bi se objavili pozivi i odluke i izveštaji, ili da se povežu pod zajedničkim naslovom, slično modelu po kojem je u većini JSL uređeno objavljivanje podataka u vezi sa JN.

Celina: Ostalo (indikator 82-95)**Indikator br 83: Da li je godišnji plan rada uprave objavljen na sajtu?**

Ovaj indikator podrazumeva plan čija izrada nije zakonska obaveza, a koji se može načiniti kao separat iz godišnjeg izveštaja koji u načelu sadrži generalizovane i nekvantifikovane planove za narednu godinu. Može se objaviti na stranici posvećenoj upravi, u dokumentima ili u informatoru o radu.

Indikator br 84: Da li je objavljen izveštaj o radu uprave za prethodnu godinu?

Ovaj indikator podrazumeva da je izveštaj o radu objavljen na sajtu, bilo na stranici posvećenoj upravi, na stranici dokumenti, u informatoru o radu ili na nekom drugom delu sajta gde bi tako nešto bilo logično (izveštaji i sl), ili da je dostupan kroz funkcionalnu pretragu.

23

Indikator br 86: Da li na sajtu postoje podaci o aktivnostima Saveta za sprovođenje etičkog kodeksa i kontaktima sa građanima?

Ovaj indikator podrazumeva da funkcioniše savet (komisija, odbor) formiran u skladu sa kodeksom koji je većina JLS usvojila posle 2005. Na sajtu bi trebalo da postoje podaci o savetu - imena članova, kontakt podaci i informacija o aktivnostima ovog tela. Informacije bi trebalo da se nalaze na stranici posvećenoj radu Saveta i/ili na stranici "vesti" ili "aktuelnosti".

Indikator br 88: Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?

Ovo je zahtevan indikator koji podrazumeva da su javno dostupni podaci, u najboljem slučaju u formi tabele, te da oni uključuju podatke o imovini, o fizičkim ili pravnim licima kojima je imovina data u zakup i o ceni i trajanju zakupa. Potrebno je imati u vidu propise u vezi sa zaštitom podataka o ličnosti, te je potrebno proveriti sa Poverenikom da li je potrebno pribaviti saglasnost zakupaca. Ukoliko je to neophodno, prilikom zaključivanja ugovora o davanju imovine u zakup treba pribaviti i pristanak zakupca-fizičkog lica da budu objavljeni podaci o zakupu, odnosno da se formira baza sa takvim podacima. Ukoliko JLS u međuvremenu želi da objavi podatke a nema pribavljene

saglasnosti, TS će kao pozitivno ocenjivati i postojanje podataka u kojima bi bili navedeni samo inicijali zakupaca fizičkih lica.

Indikator br 91: Da li na sajtu JLS postoji evidencija kontakata sa lobistima?

TS smatra da je potrebno otvoriti stranicu čak i u slučaju da nije bilo lobiranja, ni od strane registrovanih lobista ni od strane drugih koje zakon prepoznaje, a kako bi bilo jasno da li lobiranja nije bilo, ili je bilo, a podaci nisu objavljeni. TS smatra da bi bilo dobro sa stanovišta transparentnosti i povećanja poverenja građana, otvoriti posebnu stranicu na kojoj bi se objavljivali (Iako svi ovi dokumenti nisu u vezi sa LTI,) izveštaji i dokumenti koje JLS odnosno funkcioneri podnose Agenciji za borbu protiv korupcije u skladu sa obavezama iz zakona koji uređuje prevenciju korupcije - izveštaje o lobiranju, poklonima, o imovini, slučajeve izuzeća iz odlučivanja o sukobu interesa ili prijave pokušaja vršenja uticaja na funkcionere. To je moguće učiniti na posebnoj antikorupcijskoj stranici na kojoj bi bili i drugi podaci i mehanizmi u vezi sa sprečavanjem korupcije - za prijavljivanje sumnje na korupciju, o LAP-u i telu za praćenje sprovođenja LAP-a, o planovima integriteta itd).

Indikator br 92: Da li na sajtu JLS postoji dnevni ili nedeljni raspored aktivnosti gradonačelnika/predsednika opštine?

Ovaj indikator podrazumeva da se nedeljno i/ili dnevno ažurira pregled planiranih i realizovanih aktivnosti gradonačelnika/predsednika opštine. Na ovaj način se povećava transparentnost i smanjuje mogućnost za sumnju da se značajno vreme i lični ili javni resursi koriste za lične ili stranačke aktivnosti gradonačelnika/predsednika.

Predlozi za organizovanje aktivnosti u vezi sa poboljšanjem LTI

Dosadašnja iskustva u radu sa jedinicama lokalne samouprave, kako ona direktno povezana sa LTI (okrugli stolovi na kojima smo predstavljali rezultate, okrugli stolovi, prezentacije i obuke u cilju povećanja indeksa), tako i ona koja se tiču drugih antikorupcijskih oblasti koje utiču ili mogu da utiče na skor u istraživanju LTI, pokazuju da postoje najmanje dva zaključka, koji se odnose na gotovo sve slučajeve i primere:

- a) neophodna je politička volja da bi se unapredila transparentnost i posledično LTI i
- b) kao najčešća prepreka za održavanje visokog nivoa transparentnosti (i posledično LTI) navodi se nedovoljan broj zaposlenih koji će prihvatiti dovoljne obaveze.

a) U vezi sa potrebom da se manifestuje politička volja kako bi se podigla transparentnost i posledično LTI, TS predlaže da stav po ovom pitanju zauzmu predstavnici ključnih političkih institucija na nivou JLS. U praksi to znači da je potrebno da gradonačelnik/predsednik opštine i/ili u najmanju ruku zamenik gradonačelnika, predsednik i/ili zamenik predsednika skupštine i načelnik uprave utvrde da makar kod njih samih postoji volja da se unapredi transparentnost. Potrebno je da se zatim odredi koordinator koji će rukovoditi ovim postupkom. U dosadašnjoj praksi odabirane su osobe u skladu sa zainteresovanošću pojedinaca, njihovim znanjima i iskustvom (posebno u radu na nekim ranijim poslovima povezanim sa transparentnošću, antikorupcijom i sl), raspoloživim resursima, autoritetom. Te poslove su u JLS koje su radila na povećanju transparentnosti i LTI obavljali zamenik gradonačelnika, šef kabineta ili osoba iz kabineta gradonačelnika, sekretar skupštine, šef Kancelarije za LER, načelnik opštinske uprave. Različitost funkcija koje unutar opštinskih struktura vrše predvodnici transparentnosti može da odrazi specifičnosti lokalne samouprave, ali znatno pre ukazuje na ključan značaj odlika samog pojedinca. Dalje je neophodno da sva izabrana i imenovana lica i svi zaposleni budu informisani da se pristupilo ovom poslu i da je koordinator određen u ime gradonačelnika/predsednika opštine, predsednika skupštine i načelnika uprave, odnosno da mu se na taj način da pun autoritet za sprovođenje mera. Kao naredni korak, a u vezi sa problemom predstavljenim u vezi sa tačkom b), neophodno je utvrditi koji obim aktivnosti je moguće sprovesti. To je nešto o čemu može da odluči tim sastavljen od gradonačelnika/predsednika opštine, predsednika skupštine i načelnika uprave (najbolje bi bilo zajedno sa koordinatorom).

b) Potrebno je, naime, proceniti šta je obim posla koji se može obaviti sa raspoloživim resursima (prevenstveno ljudskim, ali i finansijskim ukoliko se planiraju značajnija ulaganja u pojedine mehanizme, baze, izradu novih stranica, sajta i sl). Značajan broj indikatora može se unaprediti jednokratnim aktivnostima, ali postoje i oni za koje je potrebno uvesti nove prakse, i potom te prakse održavati. Loša poruka se šalje ukoliko se, na primer, počne objavljivati mesečni izveštaj o izvršenju budžeta ili o broju zaposlenih, a potom ta praksa prekine nakon nekoliko meseci. S druge strane ne sme se dozvoliti ni da broj zaposlenih bude izgovor, odnosno da u stvarnosti postoje resursi, ali

---

da se zaposleni ili rukovodioci opiru novim praksama jer ne žele da poremete komotnu praksu.

TS predlaže da, nakon definisanja i postizanja saglasnosti na nivou donosilaca odluka, koje oblasti, odnosno koje indikatore, JLS želi da unapredi i nakon informisanja svih zaposlenih, izabranih i imenovanih lica o tom procesu, koordinator izradi akcioni plan sa spiskom aktivnosti, mera, rokovima i odgovornim osobama.

Obrazac Akcionog plana za poboljšanje LTI

Napomena: U obrascu koji je TS pripremila kao opciona su predviđena polja za indikatore ispunjenosti aktivnosti, odnosno mere. Dva su razloga za ovo. S obzirom na to da je reč o akcionom planu za poboljšanje LTI kroz usvajanje aktivnosti koje će rezultirati pozitivnim ocenjivanjem po pojedinačnim *indikatorima* (indikatorskim pitanjima) u okviru LTI istraživanja, uvođenje indikatora ispunjenosti aktivnosti i/ili mera može izazvati terminološku zbrku. Ovaj problem se može prevazići uvođenjem drugog naziva za indikatore ispunjenosti (na primer *pokazatelj ispunjenosti*). Drugi razlog za eventualno izostavljanje jeste to što je će u gotovo svim slučajevima biti reč o jednoznačnim aktivnostima i/ili merama, koje će biti ispunjene ili neće biti ispunjene i neće postojati kvalitativni element koji bi trebalo definisati indikatorom (pokazateljem) ispunjenosti. Kao indikatori/pokazatelji, ukoliko se JLS odluči da zadrži ovu kolonu, mogu poslužiti pojašnjenja - preporuke za unapređenje svih negativno ocenjenih indikatora koja su data u prethodnom poglavlju.

Akcioni plan za unapređenje Indeksa transparentnosti lokalne samouprave LTI

Indikator:		LTI 1								
		Postojeće stanje:					Ciljano stanje:			
R.broj	Aktivnost	(opcija: Pokazatelj ispunjenosti aktivnosti)	R. broj	Mera	(opcija: Pokazatelj ispunjenosti mere)	Rok za sprovođenje	Odgovorno lice	Potrebni resursi	Izvor obezbeđenja resursa	Napomena
1			1.1							
			1.2							
			1.3							
2			2.1							
			2.2							

Primer za popunjavanje obrasca Akcionog plana za poboljšanje LTI

U prilogu su dati primeri za popunjavanje tabele za akcioni plan za unapređenje dva indikatora. Rokovi mogu biti relativni - u odnosu na dan usvajanja akcionog plana ili apsolutni - određeni datumi. U okviru jedne aktivnosti rokovi za mere mogu biti apsolutni ili u odnosu na dan ispunjenja prethodne mere.

Indikator:		LTI 22. Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?									
Postojeće stanje:		Objavljuju se 6-mesečni i 9-mesečni, ali ne i mesečni izveštaji. Mesečne izveštaje izrađuje Sekretarijat za finansije						Ciljano stanje:	Mesečni izveštaji se redovno objavljuju na sajtu Grada Niša, na stranici "Budžet Grada".		
R.broj	Aktivnost	(opcija: Pokazatelj ispunjenosti aktivnosti)	Odgovorno lice	R. broj	Mera	(opcija: Pokazatelj ispunjenosti mere)	Rok za sprovođenje	Odgovorno lice	Potrebni resursi	Izvor resursa	Napomena
1	Redovno objavljivati mesečne izveštaje o izvršenju budžeta na internet sajtu, u rubrici "Budžet".	Na sajtu, u rubrici "Budžet" redovno se objavljuju mesečni izveštaji o izvršenju budžeta	Načelnik uprave	1.1	Nalog načelniku Sekretarijata za finansije da se mesečni izveštaji redovno objavljuju na sajtu	Nalog izrađen i prosleđen načelniku Sekretarijata	7 dana (od dana dostavljanja akcionog plana)	Načelnik uprave	Nisu potrebni		Izveštaji treba da budu u mašinski čitljivom ili pretraživom formatu
				1.2	Nalog osobi koja izrađuje mesečne izveštaje da ih, po odobrenju načelnika sekretarijata, dostavlja administrator	Usmeni ili pisani nalog dostavljen odgovornoj osobi	3 dana po dobijanju naloga iz mere LTI 22/1.1	Načelnik Sekretarijata za finansije	Nisu potrebni		

					u sajta						
				1.3	Redovno postavljati mesečne izveštaje	Izveštaji objavljeni na sajtu do xx. u mesecu za prethodni mesec	Istog dana kada izveštaj stigne iz Sekretarijata za finansije	Administrator sajta	Nisu potrebni		
2	Postaviti na sajt, u rubriku "Budžet" mesečne izveštaje iz prethodnih 12 meseci.	Na sajtu, u rubrici "Budžet" postavljeni mesečni izveštaji o izvršenju budžeta za sve mesece 2019. godine	Načelnik uprave	2.1	Naložiti načelniku Sekretarijata za finansije da se objave izveštaji iz prethodnih 12 meseci	Nalog izrađen i prosleđen načelniku Sekretarijata	7 dana	Načelnik uprave	Nisu potrebni		Izveštaji treba da budu u mašinski čitljivom ili pretraživom formatu
				2.2	Nalog osobi koja izrađuje mesečne izveštaje za prethodnih 12 meseci dostavi administratoru sajta	Usmeni ili pisani nalog dostavljen odgovornoj osobi	3 dana	Načelnik Sekretarijata 29 za finansije	Nisu potrebni		

				2.3	Izveštaji za prethodnih 12 meseci dostavljeni administratoru	Administrator primio izveštaje	14 dana	Zaposleni u sekretarijatu koji izrađuje mesečne izveštaje	Nisu potrebni		
				2.4	Izveštaji za prethodnih 12 meseci postavljeni na sajt	Izveštaji dostupni u rubrici "Budžet grada"	3 dana	Administrator sajta	Nisu potrebni		

Indikator:		LTI 52. Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?										
		Postojeće stanje:	Informacija je objavljena u informatoru, na sajtu, ali ne i u uslužnom centru					Ciljano stanje:	Informacija dostupna na oglasnoj tabli			
R.broj	Aktivnost	<i>(opcija: Pokazatelj ispunjenosti aktivnosti)</i>	Odgovorno lice	R. broj	Mera	<i>(opcija: Pokazatelj ispunjenosti mere)</i>	Rok za sprovođenje	Odgovorno lice	Potrebni resursi	Izvor resursa	Napomena	
1	Objaviti informaciju o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama na vidnom mestu u uslužnom centru	Informacija objavljena na oglasnoj tabli	Načelnik uprave	1.1	Nalog osobi zaduženoj za postupanje po zahtevima za slobodan pristup informacijama da pripremi obaveštenje/i nformaciju i da je postavi	Nalog izrađen i prosleđen	7 dana (od dana dostavljanje akcionog plana)	Načelnik uprave 30	Nisu potrebni		Obaveštenje treba da sadrži ključne podatke – kome se može podneti zahtev, na koje sve načine, šta sve zahtev mora da sadrži, gde se može dobiti obrazac ili da postoji napomena	

					na oglasnu tablu.						da se zahtev može podneti u slobodnoj formi.
				1.2	Obaveštenje izrađeno i postavljeno na oglasnu tablu	Obaveštenje je dostupno i vidljivo na oglasnoj tabli	3 dana po dobijanju naloga iz mere LTI 52/1.2	Osoba zadužena za postupanje po zahtevima za slobodan pristup informacijama	Nisu potrebni		